

Az MKE Tanácsának 1995–1996. évi munkája

(Beszámoló)

A Tanács – az alapszabálynak megfelelően – a szervezetekbe tömörült tagság képviseleti és az elnökség tanácsadó szerve.

A tanácsi képviselők 1995. jan. 12-én választották meg az új elnököt Gellér Ferencné személyében. Az elnök egyben tagja az MKE elnökségének és a Magyar Könyvtárügyért Alapítvány Kuratóriumának.

A Tanács saját működésére vonatkozóan az alábbi elvárásokat fogalmazta meg:

- az alapszabályban rögzített autonómia érvényesítését;
- a rendszeres összejövetelek szükségességét;
- a szervezetek, szekciók munkájának megismerését, nyilvánossá tételét;
- az esetleges vidéki összejövetelek (ülések) megrendezését;
- a működési költségek támogatásának lehetőségét az egyesület költségvetéséből (utazás, posta);
- fontos könyvtárpolitikai és szakmai kérdések megvitatását, az Elnökség részvételével;
- a szakmai összetartozás erősítését a tagsággal, a Kamarával és más szervezetekkel a könyvtárügy érdekében.

A Tanács munkájáról a küldöttközgyűlés felé az alábbiakban számolok be

Szervezeti munka

A Tanács rendszeresen ülésezett – 1995-ben és 1996-ban egyaránt 5-5 alkalommal – a könyvtárügyet érintő kérdések megvitatása céljából. Az üléseken lehetőség nyílt állásfoglalásra, ajánlások megfogalmazására. Üléseinken részt vett a főtítkár, vagy az elnökség valamelyik tagja. A Tanács elnöke minden esetben képviselte a tanács véleményét az elnökségi ülésen. Kihelyezett vidéki ülésekre nem került sor, de a szervezetek és szekciók nagyszabású rendezvényein a képviseleti tagok is részt vettek, ill. véleményük megjelent az egyes Elnökségi állásfoglalásokban.

A Tanács levelezését és az információs-kommunikációs kapcsolatot az MKE titkárság látta el a Hírlevél, a szaksajtó útján, ill. az ülésekről készített és továbbított emlékeztetőkkel. A tagok utazási költségeit a küldő szervezetek, ill. a munkahelyek biztosították. Vendégeink voltak a két év folyamán: szakmánk és a rokon szakmák jelentős képviselői, minisztériumi köztisztviselők, kamarai tagok,

a szakajtó szerkesztői, akikkel párbeszédet folytattunk és vitáztunk több fontos szakmapolitikai kérdésben.

Megalakítottuk a Fitz-díj bizottságot, az 1996. évi díjazás már a bizottság javaslata alapján történt. Az 1989 óta kiosztásra kerülő nívódíjat a könyvtárosok szavazatai alapján a könyvtárakban legnagyobb sikert aratott, értékes könyvek kapják. A Magyarországon egy naptári évben megjelent teljes könyvtermésből öt mű részesíthető jutalomban. Tematikai kategorizálás nincs. Ha a díjazott könyv magyar szerző munkája, akkor a szerző, fordítás esetén a kiadó, ill. a fordító kapja az elismerést. A díjat a minisztérium adja de az elbírálást az MKE végzi. **A Tanács a technikai lebonyolítást az alábbiak szerint szabályozta:**

1. Az MKE Tanácsa 2 évenként más-más szervezetek, ill. szekciók megbízása alapján 5 fős Előkészítő Bizottságot hoz létre;
2. Az Előkészítő Bizottság kijelöli a tárgyévvel megelőző év könyvterméséből a díjazásra javasolt műveket, majd értékelő listát készít az év első negyedévében;
3. A javasolt műveket a Tanács tagjain keresztül megismerteti és véleményezteteti a könyvtárosokkal;
4. Az Elnökség és az Előkészítő Bizottság a könyvtárosok véleményét is tükröző lista alapján szavazattal választja ki az öt művet.

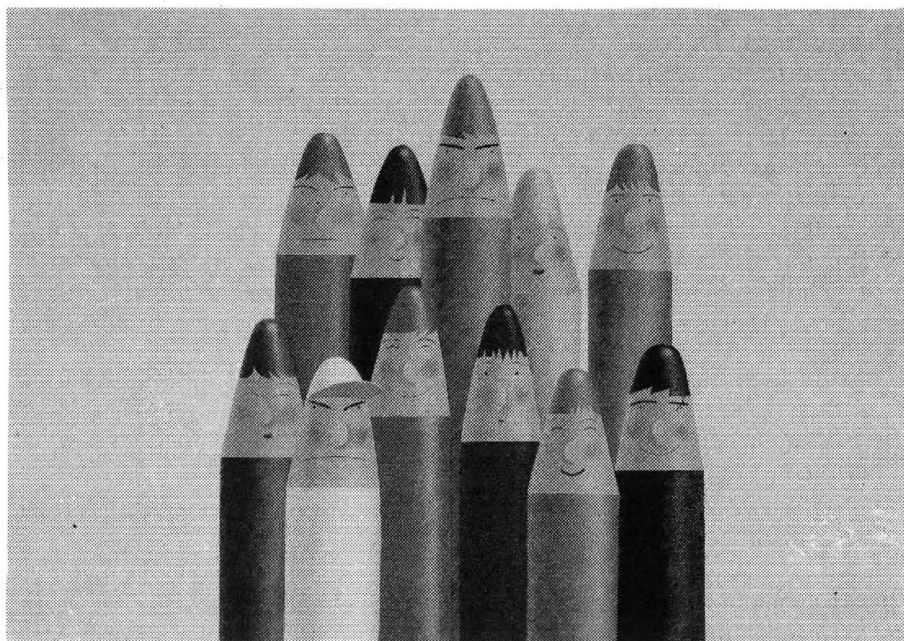
1996-ban a bizottság tagjai voltak: Bánhegyi Gyuláné a FSZEK oszt. vezetője, a Társadalomtudományi Szekció felkérésére; Szabó Józsefné, a Fehér Megyei Könyvtár oszt. vezetője, az Olvasószolgálati Szekció felkérésére; Horváthné Jakubecz Ilona, a FSZEK Dél-Budai Régiójának igazgatója a Közkönyvtári Egyesület felkérésére; Diósiné Csontos Júlia, a Békés Megyei Könyvtár oszt. vezetője, a Gyermekkönyvtáros Szekció felkérésére és Engloner Erika, a BME Könyvtárból, a Műszaki Szekció felkérésére.

Kezdeményezésünkre 1995 őszén 70 könyvtáros kolléga tandíj támogatásban részesült, összesen 350 ezer Ft összegben, az átutalások lebonyolítását a Magyar Könyvtárügyért Alapítvány végezte.

Szakmai kérdések

Az alábbiakban a Tanács napirendjén szereplő legfontosabb kérdésekről szövegek.

Konzultációt tartottunk aktuális könyvtárügyi kérdésekről 1995. április 19-én. Vendégünk volt dr. Striker Sándor, az MKM Közművelődési Főosztályának vezetője. A találkozó aktualitását a minisztériumi átszervezés adta, s ennek kapcsán az az aggodalom, hogyan biztosítható a könyvtárügy egysége? A könyvtári rendszer nem kapja meg a fejlődéshez szükséges feltételeket, az ellátás eddigi színvonala veszélybe került. A problémák szinte valamennyi könyvtártípusban hasonlóak: az alapellátás, a dokumentum beszerzés, az információhoz való hozzájutás korszerű formái, a különböző projektek megvalósításának kérdései vonatkozásában Az önkormányzati törvény a nyilvános könyvtári szolgálat fenntartását az önkormányzatok kötelező feladataként deklarálja, de nem rendel hozzá anyagi forrást, s maga határozza meg, hogy milyen könyvtári ellátást biztosít. A saját hatáskörben történő rendelkezések rossz törekvéseknek nyitnak utat, így

történhettek meg az intézményi összevonások (művelődési ház + könyvtár) és az ingatlanok értékesítésével a könyvtárak megszüntetésére. A súlyos financiális kérdések egyes könyvtár típusokat a leszakadás veszélyével fenyegeti. Megfogalmazást nyert az a minisztériumi elképzelés: miszerint érdekeltté kell tenni az önkormányzatokat a dokumentum beszerzés, a fenntartás és működtetés finanszírozásában. Hangsúlyoztuk a központi szolgáltatások fontosságát és díjtételeinek mérsékelt megállapítását. Hiányoltuk a művelődéspolitikai koncepció prioritásait, szorgalmaztuk a könyvtári törvény parlamenti előterjesztését, jogi garanciákat az önkormányzati önkénnyel, nemtörődomséggel, cinizmussal szemben.

Megállapodtunk abban, hogy a közművelődési könyvtárak helyzetével kapcsolatos problémákat (összevonások, szolgáltatások csökkenése, állománygyarapítási problémák) írásban rögzítjük, annak érdekében, hogy szükség esetén megfelelő érvekkel rendelkezünk.

Az egi vándorgyűlésre előkészítettük és 1995. aug. 10-én a Nyílt napon megvitattuk az Érted vagyunk, Polgár! c. kiáltványt.

A könyvtárakat érintő sorozatos atrocitások, a csökkenő erőforrások veszélybe sodorták kulturális és tudományos értékeinket, szolgáltatásaink mennyiségét és minőségét. A közös felelősségre hivatkozva az alábbiak megfogalmazásával a nyilvánosságához fordultunk.

1. Látogassák könyvtárainkat és fogalmazzák meg igényeiket!
2. Tájékozódjanak a könyvtári szolgáltatások lehetőségeiről!
3. Védelmessék a könyvtári szolgáltatásokat!
4. Támogassák a könyvtárak fenntartását!

1995. november 22-én került sor Poprády Géza Főigazgató Úr tájékoztatására, az OSZK központi szolgáltatásainak módosítása vonatkozásában.

Vendégünk volt az MKM Nemzeti örökségünk főosztálya részéről Bodó Sándor, a Közművelődési főosztály részéről Bariczné Rózsa Mária.

A főigazgató úr ismertette azt a költségvetési hiányt, ami indokolja a nagyméretű létszámcsökkentést, a feladatok átszervezését, s a nemzeti könyvtári feladatokon túli szolgáltatások elhagyását. A döntés érintette az Új Könyvek, a Könyvtári Levelezőlap és a KMK Koordinációs Osztályt működését. A megváltozott gazdasági helyzet – amely valamennyi könyvtárat egyaránt érint – kényszerpályára lökte az OSZK-t, s ezzel váratlanul súlyos helyzetet teremtett a könyvtárak számára.

A Tanács úgy határozott, hogy szorgalmazza a központi szolgáltatások kérdéskörének újra tárgyalását és felkérte az MKE Elnökséget tegyen meg mindent az ÚK és Könyvtári Levelezőlap fenntartásának újra gondolása érdekében.

Ezekben a kérdésekben a Tanácson kívül több fórumon is folytak egyeztetések, amelyeken a tanácsi képviselők más-más funkcióban vettek részt. Az azóta megszületett megoldás nem a Tanács érdeme, de az tény, hogy a Tanács kezdeményezte a nyílt vitát az együttgondolkodás és jobbítás szándékával és a szakmai szolidaritás jegyében.

1996. április 18-ai ülésünkön a könyvtári szaksajtóval foglalkoztunk.

Pogány György történeti bevezetője után arra kerestük a választ:

- 1) vajon szükséges-e a magyar könyvtárügy számára annyi folyóirat, amennyi jelenleg van?
- 2) van-e lehetőség arra, hogy a 3K a korábbi népszerű Könyvtáros profiljához hasonlítson?
- 3) megfelelő-e a lapok tematikája, szerkezete, írói gárdája, szerkesztője, kiadói politikája, külleme stb.?
- 4) hol és mennyiben kellene változtatni a lapok szerkezetén, tematikáján?
- 5) megengedhető-e, hogy végleg eltűnjön a Könyvtári Levelezőlap, ez a könyvtárosok körében népszerű folyóirat?
- 6) hogyan pótolható és pótolható-e egyáltalán a Könyvtári Levelezőlap?
- 7) van-e lehetőség arra, hogy az ÚK, mint önálló folyóirat jelenjen meg, s nemcsak könyvtárosi körökben, de nyilvánosan, újság standokon is kapható legyen?
- 8) megfelelő-e a lapgazdák jelenlegi felállása, tud-e javasolni valami más megoldást?

A Tanács állásfoglalása szerint a meglévő lapok fontosak a szakmának, azonban megjelenésüket támogatni szükséges, mert ez a kis szakma nem tudja eltartani folyóiratait. Valamennyi folyóirat kiadása áldozatvállalást kíván, a kérdés csupán az, hogy melyik folyóirat kiadását vállaljuk fel. A szaksajtó pillérei: a Magyar Könyvszemle, a Könyvtári Figyelő és a TMT. A 3K-nak profilváltásra lenne szüksége, talán a Levelezőlap értékeit kellene átmentenie frissességben, stílusban. A Tanács a szakmai lapok megtartása és azoknak a Nemzeti Kulturális Alap részéről történő támogatása mellett döntött és felkérte az Elnökséget ennek a koncepciónak a képviselőjére.

Október 17-én került sor a könyvtári törvény koncepciójának véleményezésére. Az idő rövidsége miatt a Tanács elnöke írásban kérte a véleményeket. (A 30 testületi tagból 12-en éltek ezzel a lehetőséggel) a rendkívüli elnökségi ülésen – ahol sorról sorra történt a törvényszöveg egyeztetése – a Tanács elnöke jelezte a véleményeket, ill. lényegi eltérés esetén annak külön feltüntetését kérte.

A tanácsi munkákban is elérkeztünk a választási ciklus félidejéhez. Tisztelettel kérem a küldöttközgyűlést beszámolóim elfogadására és az elkövetkező két évre szóló tartalmi iránymutatásra.

Gellér Ferencné dr.
az MKE Tanácsának elnöke

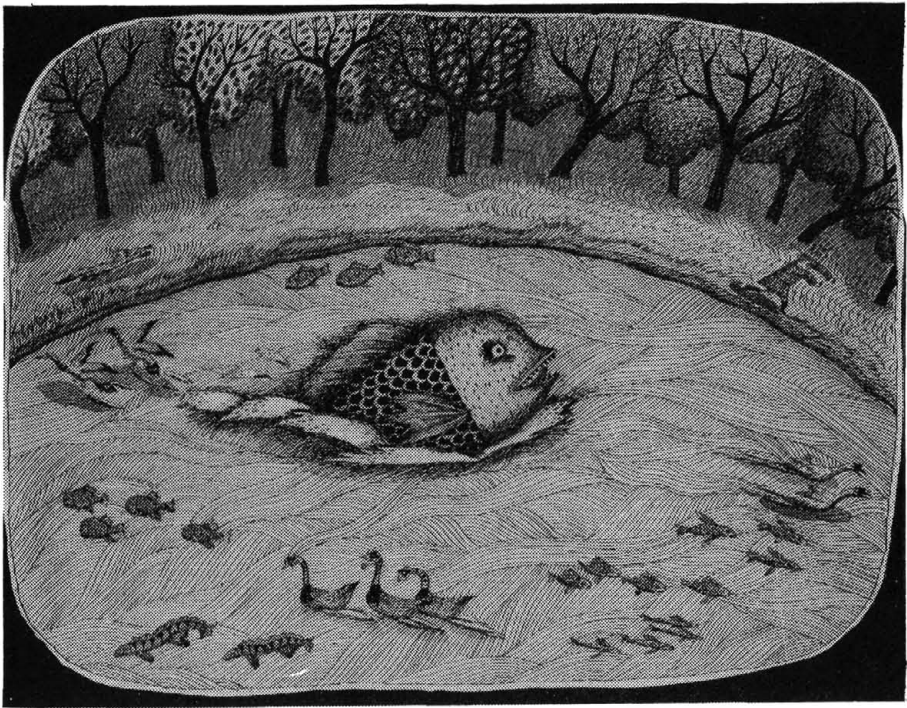
A Magyar Könyvtárosok Egyesülete ellenőrző bizottságának beszámolója az 1996. évi küldöttközgyűlés számára

Az ellenőrző bizottság az MKE Alapszabályának 14. §. (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően számol be az 1995–96. évi munkájáról és tapasztalatairól.

1. Az ellenőrző bizottság elnöke – meghívottként – rendszeresen részt vesz az elnökség ülésein és ott közreműködésével segíti az alapszabály szerinti tevékenységet. Ennek alapján megállapítható, hogy az elnökség az alapszabály betűjének és szellemének megfelelően vezeti az egyesületet, a teljes ciklusra szóló programja, valamint éves terve működik és egyre gazdagabb programot bonyolított le.

2. Örömmel konstatáltuk az elmúlt két évben a tanács és rajta keresztül a szervezetek könyvtárpolitikai aktivizálódását, melyet magunk is többször szorgalmaztunk az előző ciklusban. Sajnos a tanács ülésein bizottságunk nem mindig tudta képviseltetni magát, de munkájáról az emlékeztetőkből és az elnökségi ülések vitáiból tájékozódhattunk – bár kétségtelenül kívánatos a jövőben személyes jelenlétünkről rendszeresen gondoskodni. Mivel az 1990-es (és 1992-ben módosított) alapszabály egyik lényeges újítása a tanács tevékenysége és így fontos közvetítő szerepet tölt be a tagság, a szervezetek és az egyesület kommunikációs és döntéshozatali rendszerében, kívánatosabb hosszabb távon áttekinteni az alapszabály teljesülését a tanácsra vonatkozóan; illetve egyúttal javasoljuk, hogy a szervezeti ellenőrző bizottságok csatlakozzanak ehhez a képviselő tevékenységének és kétirányú közvetítő szerepének megvizsgálásával.

3. Az előző ciklus során ugyancsak többször, így az 1994. évi tisztújító küldöttközgyűlésre készített beszámolóinkban is észrevételeztük és jellemeztük a tagnyilvánítás, tagdíj-befizetés és a tagdíjaknak az elnökséghez/titkársághoz, ill. a második regisztrációs szervezetekhez való átutalása körüli anomáliákat, mely az ügyrendi szabályzat hiányából is fakad.

Az 1995. október 25-i ellenőrző bizottsági ülésen az MKE elnökével, főtítkárával, ügyvezető titkárával történt egyeztetés után javaslatot készítettünk az ügyrendi szabályzat megszövegezésére. Részben a tervezett számítógépes tagnyilvántartás programja körüli zavarok miatt, s mert a tagnyilvántartás, a tagdíj fizetés és -ügykezelés összefüggnek, az elkészített ügyrendi szabályzat bevezetése késik. (A titkárság intézkedett a tagdíj befizetésének sürgetése ügyében, ill. az „oldalági” átutalások átvállalásával takarékosabb és zökkenőmentesebb ügyintézkést kívánt elérni a szabályzat-tervezet szellemében.) Javasoljuk, hogy a küldöttközgyűlés kötelezze az elnökséget a feltételek mielőbbi megteremtésére és a szabályzat 1997. évi bevezetésére.

4. Az ellenőrző bizottság úgy látja, hogy a tagdíj a működés kis hányadát fedezi, a szervezetek végsősoron több támogatást kapnak vissza, mint az általuk befizetett tagdíj-hányad. Ez összefügg azzal, hogy a tagság végsősoron 6 éve csökken. Ennek nyilván számos oka lehet, de ezirányú többszöri figyelmeztetésünk ellenére nem tudunk a tagság növelését célzó akciókról. Ugyanígy célszerűnek látszik a szakma és az egyesület propagandájának javítása: az elvégzett feladatokat, lezajlott akciókat, a külső szerveknél és szakmai fórumokon betöltött érdekképviselési munkát kívánatos nemcsak a Hírlevélben regisztrálni, de méginkább a saksajtóban, ill. a tömegkommunikáció különböző fórumain erről részletesebben beszámolni – mintegy válaszolva volt és lehetséges tagtársainknak arra a (lappangó) kérdésre: érdemes-e szakmai szervezetet fenntartani, annak tagja lenni. Megfontolandó PR felelős kijelölése vagy felkérésére az elnökség részéről.

5. Programunkban szerepelt a pályázatok során nyert pénzek – mint az Egyesületi gazdálkodás meghatározó forrásának – felhasználásáról és elszámolásairól szóló tájékoztató.

Ellenőrző bizottságunk két tagja 1996 tavaszán áttekintette az MKM-tól, az Országgyűléstől, a Nemzeti Kulturális Alaptól és az Illyés Alapítványtól 1995-ben elnyert 5.090.000 Ft felhasználását, s a bizonylatokat és az analitikus nyilvántartást rendben találta. Ugyanakkor azt is megállapították, hogy az elnökség által – ugyancsak pályázat nyomán – a szervezeteknek nyújtott támogatásról az elszámolás nem egyforma részletességgel történik; ezért célszerű, hogy a jövőben a titkárság egyértelműen közölje a juttatásokról szóló értesítésben, milyen elszámolást vár el az érintettektől.

1996. arra figyelmeztet, hogy az eddig igénybevett források szűkülnek, így kevesebb pénzből gazdálkodhat egyesületünk. Éppen ezért az ellenőrző bizottság megfontolandónak tartja új források feltárására és – az eddig is takarékos – gazdálkodás elősegítése érdekében közzéadás szakember felkérését erre a feladatra és/vagy az elnökség tagjaiból reszortfelelős kijelölését.

6. Az előző ponthoz csatlakozóan, felkértük az egyes szervezetek ellenőrző bizottságát is, hogy egyéb – saját elhatározású – ellenőrzéseik mellett ugyancsak vizsgálják meg a maguk szintjén a helyi pályázatok ügyét. Az 1994. évi tisztújítás során megválasztott 21 területi és 10 szakterületi szervezeti ellenőrző bizottság közül 15-től (alig 50%) kaptunk tájékoztatást, felkérésünkre reagálást. A 9 területi (Fejér, Hajdú, Heves, Nógrád, Bács-Kiskun, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Vas megyei és Zempléni), ill. a 6 szakterületi (Bibliográfiai, Társadalomtudományi és Zenei Könyvtárosok Szervezetének ellenőrző bizottsága mellett a Gyermekkönyvtáros, a Könyvtárostanárs és a Mezőgazdasági esetében a vezetőség tájékoztatott?) szervezet ellenőrző bizottsága általában pozitív tapasztalatról számolhatott be: részben örömdetes módon többfelé tájékoztódnak és pályáznak sikerrel a szervezetek és ugyancsak pályázat útján az MKE-től elnyert támogatás alapján részesülnek programjaik támogatásban; másrészt a kapott pénzről rendben és megfelelő bizonylatok alapján határidőre elszámoltak. (Az elnökség 1996-ban addig visszatartotta ezeket a pénzeket, amíg az előző évi elszámolás, ill. a tárgyévi tagdíjbefizetés nem érkezett be; továbbá a programokhoz többnyire csak résztámogatást nyújt, helyi és egyéni források előcsalogatása érdekében.) Szerencsés, hogy – főleg a vidéki szervezetek – hozzáértő szakemberrel végeztetik a gazdasági ügyek intézését; a szakterületi szervezetek a titkárság segítségét kérhetik. A néhol előforduló maradványra, vagy átmenő programra a halasztást, ill. későbbi felhasználási engedélyt megkérték és megkapták. A jövőben kívánatos – a pécsiek javaslatát megfontolva – kiemelt célkitűzések közös megvalósítására pályázatok kiírása az elnökség részéről.

7. Végül – az előző pontban írtaktól kötelezően – a szervezetek nagyobb hányadában nem működött az ellenőrző bizottság. Javasoljuk, a küldöttközgyűlés – vezetőségeik útján – kötelezze a szervezeteket az alapszabály betartására e tekintetben is.

dr. Tóth Gyula
az MKE ellenőrző bizottságának elnöke

